

Simen Agdestein
Herman Foss gate 3B
0171 Oslo
Tel: 22 46 27 65
Fax: samme, men ring først så jeg får slått den på
E-mail: simena@sn.no

NRK 1
Undervisningsavdelingen
Egil Eikvil
Fax: 23 04 94 63

Oslo, 5. november 1996

Skisse for seks programmer i sjakkserie på NRK 1

Her kommer en videreføring av det vi snakket om mandag for et par uker siden; en skisse for et sjakkprogram i en serie på seks à omtrent 25 minutter.

Jeg har rådført meg med Rune Andersen, erfaren journalist fra både radio og aviser, og sammen har vi utarbeidet det følgende forslag. Når det gjelder anekdotebiten er idèen Jonathan Tisdalls, norsk-amerikansk stormesterkollega. Jeg vedlegger skriv fra ham der i alt 12 anekdoter, to til hvert program, blir nærmere forklart.

Formålet med opplegget er å lage en pedagogisk og kulturell presentasjon av sjakk. Vi ønsker samtidig å gjøre det spennende både for nybegynner og den mer erfarne klubbspiller. Underholdningsmomentet ser vi også som meget viktig.

Vi antar at hvert program følger en viss mal med ulike elementer. Hvor lang tid man skal bruke på hvert element og i hvilken rekkefølge de skal følge, har vi inntil videre latt ligge. I første omgang har vi konsentrert oss om det innholdsmessige, og antar at blant annet en producer vil ha et ord med i laget når vi kommer til utarbeidelsen av det endelige produkt.

Selve det sjakkpedagogiske mener vi bør være det bærende element i programmet. Spilletts indre logikk legger sine klare føringer på hva vi da bør ta med. Foruten en grei gjennomgang av spillets regler og noen av dets grunnleggende prinsipper for sunt spill, vil vi forsøke å inkludere en mer underholdende sjakkdemonstrasjon av enten bruddstykker av partier eller hele partier. Vi ser altså for oss sjakkbiten seksjonert i to, eventuelt tre om det skulle vise seg mer egnet. Her er det viktig å fenge alle uten at det blir kjedelig for de litt mer viderekomne.

Når det gjelder det kulturelle finnes det en uendelig mengde stoff å boltre seg i. Vi håper å sette sjakkspillet inn i en mer kulturell kontekst og har utfra nærhetsprinsippet valgt å konsentrere oss mest om de hjemlige forhold. I den grad det lar seg gjøre vil vi forsøke å kople reportasjeinnslagene til det sjakklige tema for den enkelte episode.

Til hvert program tenker vi oss en gjest i "studio". Litt prat innimellom med en slik gjest tror vi vil sette en spiss både på den sjakklige undervisningen og de kulturelle innslagene.

Som "studio" kan jeg forresten foreslå mine foreldres kontor i Madserud Allè 2, et gammelt fasjonabelt hus. Det er også der jeg har det meste av min sjakkliteratur.

For å lette overgangene og gjøre det mer fargerikt håper vi å kunne presentere et par anekdoter i hver episode. Vi ser gjerne at disse presenteres eller illustreres av profesjonelle skuespillere.

I begynnelsen av hvert program ser vi for oss en slags "innholdspresentasjon" av de ulike innslagene, mens man avslutningsvis kan annonsere neste episodens tema og gjest.

Det finnes en rekke "kjendiser" som har et eller annet forhold til sjakk. Disse kan kanskje brukes i en eller annen sammenheng.

For ordens skyld opererer vi med foreløpige arbeidstitler for hver enkel episode. Disse må selvfølgelig vurderes nærmere senere.

Musikk og grafikk, for eksempel i åpningen og avslutningen av programmene, har vi ikke berørt. Dette er vel en utfordring for producer.

Videre følger en mer detaljert gjennomgang av mulige innslag i de ulike episodene.

1. episode:

Tittel: Sjakk for alle

Gjest i "studio":

Helge Ingstad (97 år, arkeolog med spennende funn blant annet fra vikingtiden i Amerika, slo Nimzowitch i simultan i 1921, norgesmester i sin klasse i 1922)

Sjakk, seksjon 1:

- gjennomgang av spilllets regler; brikenes gange og verdi, sjakkbrettet, utgangsstillingen, rokade, èn passant, sjakknotasjon.

Sjakk, seksjon 2:

- enkle mattsetninger; matt med dronning og konge, med tårn og konge, to løpere, springer og løper.
- noen litt mer avanserte mattbilder; matt på sisteraden, matt på f7, kanskje noe mer.

Sjakk, seksjon 3:

- et "eviggrønt" parti

Reportasjer:

- Landsturneringen 1997 (sommeren 1997, opptak må komme senere)
- Hauge Sjakklubb og familien Hagesæther (mønsterklubb på Karmøy med spesielt godt skolesjakk- og jentemiljø, Nina Hagesæther (18), førstebordspiller på Norges OL-lag, kom forøvrig til finalen i en "årets ansikt-konkurranse")
- Bror Eeg på Veitvet i Oslo (ildsjel i en mannsalder, og vel så det, i skolesjakkmiljøet på Veitvet)
- muligens bilder av Håkon Opsahl (91) og David Løwer (88) (2.bord på Modums klubb lag etter Odd Flattum på 1.)

Anekdoter:

- Nimzowich' utrop
- Aljechin som hev kongen da han tapte

Aktuelle kjendiser:

2. episode:

Tittel: Sjakk som konkurranseidrett

Gjest i "studio":

Erik Thorstvedt (pleide å ta med seg sjakkcomputer på fotballturer)

Sjakk, seksjon 1:

Tema: Åpningsspill:

- presentasjon av noen prinsipper for sunt åpningsspill (kjemp om kontrollen i sentrum, få brikkene raskt i spill, få kongen raskt i sikkerhet)

Sjakk, seksjon 2:

- noen raske mattsettinger (matt i to trekk, skolematten)
- gjennomgang av et kort parti med kommentarer til åpningsspillet

Reportasjer:

- norsk turneringssjakk (Grand Prix, seriesjakken)
- Lynsjakk fra Oslo Schakselskap
- bilder/lyd fra ca. 1980 der Jørgen Juve sammenligner fotball med sjakk (vi har en kassett med nettopp det tilgjengelig)

Anekdoter:

- historie fra New York
- Reshevskij-historie

Aktuelle kjendiser:

Tom Lund

Anders Giske

Jørgen Juve

Dan de Lange (avdødd fotballspiller på Ajax som senere flyttet til Norge og ble bl.a. norgesmester i sjakk, var forøvrig også profesjonell pianist)

Osvaldo Ardilles

Odd Flattum.

Steve Davies (verdens beste snooker-spiller, har vært med på å redigere en sjakkbok)

Steve Overtt

Ivan Lendl

3. episode:

Tittel: Sjakk og data

Gjest i "studio":

Kjell Aukrust (brukbar sjakkspiller, har flere morsomme sjakkhistorier å fortelle)

Sjakk, seksjon 1:

Tema: Taktisk midtspill.

- presentasjon av noen taktiske motiver; dobbeltangrep, gaffel, avdekkersjakk, binding, offer på h7, kvelematt

Sjakk, seksjon 2:

- demonstrasjon av noen kombinasjoner der motivene går igjen

Sjakk, seksjon 3:

- demonstrasjon av et pent gjennomført angrep

Reportasjer:

- glimt fra Flåklypa der sheiken spiller sjakk mot apen
- demonstrasjon av mulighene på PC'en, hjemme hos stormester Einar Gausel
- eventuelt et sveip innom postsjakk, nybakt europamester Arne Vinje

Anekdoter:

- Napoleon-historie
- historien om de som satt på syd- og nordpolen (jaddøbe)

Aktuelle kjendiser:

4. episode:

Tittel: Sjakk og politikk

Gjest i "studio":

Jan P. Syse (spiller litt sjakk, fargerik person)

Sjakk, seksjon 1:

Tema: Posisjonelt midtspill.

- presentasjon av noen grunnleggende posisjonelle prinsipper knyttet til ulike bondestrukturer (singelbonde, dobbeltbønder, bondekjeder, fribønder, slå mot sentrum)
- litt om planlegging i sjakk (knyttes til Syse og koplingen til politikk)

Sjakk, seksjon 2:

- demonstrasjon av et pent gjennomført posisjonsparti (utelat åpningen)

Reportasjer:

- intervju med Per Egil Hegge (trekke linjer i sjakkhistorien)
- glimt fra tidligere VM-matcher
- FIDE-kongressen i Oslo, sensommeren 1997 (verdenssjakkforbundet med omtrent 150 delegater fra hele verden møtes i Oslo)

Anekdoter:

- Charles XII av Sverige
- Prins Valdemar fra Danmark

Aktuelle kjendiser:

Karl Marx
Lenin
Napoleon
Egil Bakke

5. episode:

Tittel: Sjakk og språk

Gjest i "studio":

Torgrim Eggen (skrev en del om sjakk i sin første bok, "Gjeld")

Sjakk, seksjon 1:

Tema: Sluttspill

- presentasjon av noen prinsipper for godt sluttspill (kongens betydning, noen enkle bondesluttspill, litt om tårnsluttspill og andre typer sluttspill.

Sjakk, seksjon 2:

- demonstrasjon av et pent sluttspill.

Reportasjer:

- Andrè Bjerkes "sjakksonetter"
- prat med Finn Erik Vinje om sjakkuttrykk
- sjakkuttrykk fra den politiske debatt og andre sammenhenger
- sjakk på film
- blindesjakksimultan, eventuelt vanlig simultan, med stormester Rune Djuurhuus
- muligens prat med Klaus Hagerup, som også har brukt sjakken i sin litteratur

Anekdoter:

- Sultan Suleiman
- Emanuel Lasker

Aktuelle kjendiser:

Leo Tolstoy
Gabriel Garcia Marquez (nobelprisvinner i litteratur)
Kjell Aukrust

Klaus Hagerup
Arne Skouen
Stefan Zweig (Sjakknovelle)

6. episode:

Tittel: VM-sjakk

Gjest i "studio":

Judit Polgar (20 år, verdens desidert beste kvinnespiller, for tiden rangert blant verdens ti beste spillere uansett kjønn)
-alternativt Pia Cramling, sveriges kvinnelige verdensstjerne, eller Ida Lorentzen, kunstner med et forhold til sjakk (vi ønsker en kvinne)

Sjakk, seksjon 1:

- demonstrasjon av et VM-parti med fokus både på de prinsippene som er gjennomgått og det psykologiske aspektet

Reportasjer:

- presentasjon av de 13 verdensmestere gjennom tidene (omtrent slik uttak av fotballandslag kommer seilende inn på skjermen), med årtall for sin "regjeringstid" og kanskje bakgrunnsmusikk fra musicalen *Chess* (i stykket *Endgame* går disse verdensmesterne igjen i refrenget)
- kommentarer fra Knut Bøckman (forfatter av den nyutgitte boken *Kongenes spill og spillets konger*) og Øystein Brekke (forfatter av *VM-sjakk i 100 år*), begge sentrale skikkelser i norsk sjakk
- bilder fra *Chess* (om mulig kan opptak gjøres nå i desember her i Oslo)
- intervju med regissør Tim Rice av stormester Jonathan Tisdall.
- alternativt prat med Jonathan Tisdall om sine erfaringer som Reuter-korrespondent under VM-matchene

Anekdoter:

- Petrosian - Kortsjnoj
- William Erobreren

Aktuelle kjendiser:

Stanley Kubrick
Milos Forman
Ingmar Bergman
Bono (U2)
Rolf Recknagel (norsk musiker)
Humphrey Bogart
Peter Falk
Sergei Prokofiev
Marcel Duchamp

Med hilsen
Simen Agdestein